

UZAKTAN EĞİTİMDE İNTERNET VE AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ UYGULAMALARI

Yard. Doç. Dr. Mediha SAĞLIK*

ÖZET

Uzaktan eğitimde belirleyici rollere sahip olan teknolojilerin etkili kullanımının yolu; her bir teknolojinin sağladığı olanakları bilmek, hangi teknolojinin öğrencinin ihtiyaçlarına ve öğretilecek içeriğin gerektirdiklerine uygun olacağına karar vermektir. Sanayi toplumundan bilişim toplumuna geçişin habercisi, taşıyıcısı ve bir ön modeli olarak tanımlanabilecek olan İnternet, çoklu ortam özellikleriyle uzaktan eğitim alanında son yıllarda yaygın bir teknoloji olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu teknolojinin eğitim ortamlarına ve öğrenmeye katkıları nelerdir? İnternetin uzaktan eğitimde kullanma biçimleri nelerdir? Bir uzaktan eğitim kurumu olan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, bu teknolojinin olanaklarından nasıl yararlanmaktadır? Çalışmada bu soruların yanıtları aranmıştır.

GİRİŞ

“Öğretim ilkelerinin uygulanabilmesi için oluşturulmuş yöntem ve teknikler toplamı” (Gentry, 2000, s. 4) olarak tanımlanan eğitim teknolojisinin en geniş uygulama alanlarından biri uzaktan eğitim alanıdır. Öyle ki uzaktan eğitim "Eğitimin ya da çalışmanın uydu, video, ses, bilgisayar, çoklu ortam teknolojisi ve benzer araçlar ile elektronik olarak uzak bir mekana ulaştırılması" (Çetiner, Gencil ve Erten, 1999, s. 1) olarak, teknolojiyle doğrudan bağlantılı biçimde tanımlanabilmektedir.

Uzaktan eğitim, basitçe teknolojiyi eğitime eklemek değil, aksine teknolojiyi yeni öğrenme/öğretme süreçleri ile ilgili yaklaşımları uygulama amacıyla kullanma yoludur (Distance Education Claringhouse, 2000, s. 1).

Uzaktan eğitim ihtiyacı, değişen koşullar doğrultusunda sürekli artmaktadır. Bu değişimin bazı nedenleri aşağıdaki gibidir (Peraya, 2000, s. 1-2):

* Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi

- İşsizlerin sayısı gün geçtikçe artmakta ve hepsi bilgilerini yenileme gereği duymaktadır.
- Bilgi en önemli güç haline dönüşmüştür.
- Bilgi süratle artmakta ve yaşamı da hızla kısalmaktadır.
- Pazarda kalıcı olmak için şirketler değişime, çalışanlarının öğrenmesine ve yeniden öğrenmesine gerek duymakta, insan kaynaklarına yatırım gelişmeyi sürdürmenin tek yolu olarak görünmektedir .

Bu genel değişimlerin yanında, her ülkenin kendine özgü eğitim ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Bu hızlı değişime ayak uydurmanın yolu da gelişen teknolojileri eğitime uyarlamakla mümkün olabilmektedir.

Uzaktan eğitimde öğrenci ve eğiticiler arasındaki iletişim teknolojiyle sağlanır. Bu konuda pek çok seçenek vardır. Bunlar radyo ve televizyon yayını, ses-görüntü bantları, etkileşimli ses ve video, telekonferans, çeşitli bilgisayar ve internet teknolojileri ve basılı teknolojileridir. Teknoloji dünyası bu değişik teknolojiler hakkında bilgi sağlar ve uzmanlar bir eğitim aracı olarak güçlerini, sınırlılıklarını, farklılıklarını tanımlar. Teknolojileri tek başına kullanmaktansa, birlikte kullanmak her zaman daha iyi sonuç verir. Bu bileşim için yüksek düzeyde bilgi ve beceri gerekir. Bir sistemin başarısı yalnızca teknolojiye değil, onun eğitim amacıyla düzenlenme kapasitesine bağlıdır (Global Distance Educationet, 2000, s. 1).

Eğitim teknolojisinin uzaktan eğitime sunduğu en yeni olanaklardan biri de internetdir. İletişimin her şey olduğu günümüz internet çağında, eğitim iletişiminin internet nimetlerinden faydalanmaması düşünülemez. İnternet ile sağlanan bilgi ulaşımı ve paylaşımı en fazla eğitim sektörünü etkileyecektir (Hançer, 2001, s. 2). Son yıllarda internetin hayatın içine ne kadar çok ve hızlı girdiği gözler önündedir. Çünkü internet farklı bir ortam, farklı bir uzay. Kendi, yazılı olmayan, kuralları olan; kendi toplumu olan bambaşka bir uzay. Klasik yaşama biçimlerini, değer yargılarını değiştiren; hayatımıza yeni kavramlar, yeni uğraşlar getiren birşey. Hayatımızı etkiliyor. Hem de çok fazla bir biçimde (Gökçöl, 1998a, s. 1).

İnternetin kısa zamanda bu denli geniş kitlelere ulaşması, tarihte ancak salgın hastalıklarla kıyaslanabilir. Kimsenin güdümünde olmayan bu kurum, belki de sayısal teknolojinin en görkemli zaferidir (Şimşek, Titiz ve Sarı, 1998, s. 3).

İNTERNET NEDİR?

İnternet tek bir network değil devasa, dünya çapında bir networktür. İnterneti tek bir insan, grup ya da organizasyon çalıştırmamaktadır. İnternet, elektronik demokrasinin en sade biçimidir. Networkler birbirleriyle bazı protokoller aracılığıyla iletişim kurarlar, Transmission Control Protocol (TCP) ve İnternet

Protocol (IP) gibi. Her geçen gün internete daha da fazla bilgisayar ve network bağlanmaktadır. Böyle onbinlerce network vardır. Bunlar, üniversite networklerinden yerel şirket networklerine ve büyük online servislerine kadar çok çeşitlidir. İnternete her girişinizde, kendi bilgisayarınız bu networkün bir uzantısı olur (Gökçöl, 1998a, s. 2). İnternet, bilgiye kolay, ucuz, hızlı ve güvenli ulaşmanın ve onu paylaşmanın günümüzdeki en geçerli yoludur. İnternetin önemi, 'olmazsa olmaz' derecesinde sürekli olarak artmaktadır.

İnternet özünde bir iletişim, tanıtım, halkla ilişkiler, ticaret, kültür ve sanat ortamı olmasının yanında bir sürekli eğitim ortamı, ortak çalışma ortamı, uzaktan çalışma ortamıdır (Akgül, 2000, s.20).

Günümüzde internet altyapısı kullanılarak yapılan uzaktan eğitim çalışmaları oldukça yaygınlaşmaktadır. Üniversitelerde ve orta öğrenim kurumlarında internet üzerinden dersler açıldığı gibi, çeşitli üniversiteler ve kuruluşlarca sertifika programları da düzenlenmektedir.

İnternet aracılığıyla eğitim on-line, e-learning, sanal eğitim gibi değişik kavramlarla adlandırılmaktadır. Ancak, tüm kavramlarla anlatılmak istenen, internetin sağladığı olanakların uzaktan öğrenme/öğretme süreçlerine uyarlandığı eğitim ortamlarıdır.

Öğretmen ve öğrencinin birbirinden uzakta bulunduğu bir eğitim modeli olan uzaktan eğitimin yeni ve baskın bir kolu olarak ortaya çıkan sanal eğitim, en genel şekilde eğitim işleminin internet ve özelde Web üzerinden gerçekleştirilmesi işlemi olarak tanımlanabilir. Sanal eğitimin, eğitim-öğretimde değişimler yaratmasını sağlayan ana etmenler kısaca aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Öğretim, öğrencinin öğrenme ve öğretmenin öğretme yeteneğinden kısmen veya tamamen bağımsız şekilde gerçekleşmektedir.
- Öğrenci-öğretici, öğrenci-öğrenci etkileşimi mümkün olduğundan aktif katılım olanağı söz konusudur.
- Çevrimiçi ve çevrimdışı ders izleme olanağı mevcut olup, zamandan bağımsız öğrenim gerçekleşebilir.
- Bilgi, sürekli ve güncel şekilde aktarılabilir.
- Öğretim materyali ve sunuş, metin, ses, film, görüntü gibi çoklu ortam biçimleriyle aktarılabilir.
- Öğretim ve öğrenim maliyeti düşüktür.
- Fiziksel öğretim mekanı gereksinimi yoktur (Cebeci ve Bek, 1999, s. 1). Eğitimi gerçekleştirmek için öğrenci ve öğretmenlerin aynı mekanda bulunmaları gerekmemektedir. Dünyanın her yerinden öğrenciler aynı

sınıfın öğrencisi olabilecekleri gibi dünyanın farklı yerlerinde bulunan öğretmenler de bir sınıfa grup halinde öğretmenlik yapabilirler.

- Kaynaklar ulaşmada kolaylık. İstenilen kaynaklara ve kütüphanelere ulaşabilirler. Ayrıca kişisel bilgisayarların yetersiz kalacağı uygulamalarda üniversitelere ya da başka kurumlara ait daha büyük bilgisayarlara da ulaşabilirler (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2000, s. 2).
- Bu teknoloji ile aynı zamanda kullanıcı/öğrenci tarafından istenildiği kadar tekrar edilebilir, ileri-geri alınabilir ve bu süreç öğrenme tamamlanmaya kadar devam edebilir. Bu da eğitimin kalitesini yükselten bir faktördür (Tokman,1999, s. 5).

İnternetin sunduğu olanakların yararları konusunda yapılan araştırmalar göstermektedir ki, ilgili konunun öğrenilme süresini önemli düzeyde azaltmakta, akılda tutma seviyesini artırmaktadır (Çetiner vd. 1999, s. 5).

Bu eğitim modelinde, öğretmen/eğitmen belki de eskisinden daha önemli bir konuma geçmektedir. Öğretim üyesi dersi veriş biçimini gözden geçirip, yeni yaklaşımlarla dersini desteklemek zorunda kalmaktadır (Yazıcı, 2000, s. 1).

Uzaktan eğitim sürecinde iki yönlü etkileşimli iletişimin gerçekleştirilmesi eğitimin niteliğini artıran önemli bir etkidir. Uzaktan eğitimde etkileşim teknoloji sayesinde gerçekleşmektedir. Araştırmalar, uzaktan eğitimde etkileşimin öğrencinin öğrenmeye olumlu bir tutum geliştirmesine yaradığını gösteriyor. Uzaktan eğitimde etkileşim genellikle, öğrenen-içerik, öğrenen-öğreten, öğrenen-öğrenen arasında oluşuyor (Özer, 1997, s. 8).

EĞİTİMİN İNTERNETTEN SUNUŞ BİÇİMLERİ

Eğitim, internetten esas olarak aşağıdaki biçimlerde sunulabilmektedir:

Ağ (World Wide Web):

Birçok insan “İnternet” kelimesini kullanırken aslında World Wide Web’den bahsetmektedir. Web İnternetin en ilginç, en yenilikçi, en görsel ve en hızlı gelişen bölümüdür. Web’in yaptığı gelişme patlaması İnternet’e olan ilgiyi arttıran en önemli faktördür. İnsanlar “İnternette sörf yapmak” derken aslında kastettikleri şey, World Wide Web’i kullanmaktır (Webokul, 2000, s. 1).

Web yapısının bu kadar çok kabul görmesinin bazı sebeplerini sıralamak gerekirse :

- Her şeyden önce Web, açık bir sistemdir. Platform, bilgisayar, işletim sistemi vb. bağımlı değildir.
- Web üzerinden pek çok bilgi kaynağına kolayca erişilebilir.
- Web uygulamaları geliştirmek ve bunları kullanıma sunmak çok kolaydır. Çoğu durumda, uzmanlık gerektirmez ve fazla bilgisi olmayan birisi bile Web siteleri dizayn edip kullanıma sunabilir.
- Web ortamları artık son derece dinamik yapıdadır.
- Aranılan bilgilere, birtakım tarama mekanizmaları (Search Engines) sayesinde kolayca ulaşılabilir (İstanbul Teknik Üniversitesi, 2000, s. 2).

Web servisi, bilginin bilgisayar ağları aracılığı ile, Internet üzerinden sunulabilmesinin bir yoludur. Web servisi kullanılarak, HTML dili ile oluşturulmuş dosyaların, hareketli resimlerin, video görüntülerinin, ses dosyalarının ve hatta interaktif arayüzü oluşturan çeşitli programların bilgisayar ağları üzerinde transferi sağlanabilmektedir. Internet ve Web kavramlarının popüler olduğu günümüzde, Web servisi ile erişilebilecek kaynak kapasitesi ve erişilebilirlik göz önüne alındığında Web servisinin hem eğitim hem de bilgi amaçlı olarak kullanılabilmesi açıktır. Eğitsel içerikli bilgi, bu şekilde zaman ve yer kavramlarını ortadan kaldırarak öğrenciye ulaşabilmektedir. Bilginin eğitsel amaçlı olarak Web aracılığı ile sunulması genel olarak “Web Tabanlı Eğitim”, bu amaçla hazırlanan materyal ise “Web Tabanlı Eğitim Materyali” olarak adlandırılmaktadır (Yiğit ve Özden, 1999, s. 1).

Elektronik Posta

Bilgisayar ağlarının oluşturulma nedenlerinden biri, kişilerin, bir yerden diğerine (hızlı ve güvenli bir şekilde) elektronik ortamda mektup gönderme ve haberleşme isteğidir. Elektronik posta (e-posta, electronic mail, e-mail), bu amaçla kullanılan servislere verilen genel addir. İnternet ve diğer ağlar üzerinde kullanılan pek çok e-posta sistemleri vardır.

Elektronik posta, başlangıçta sadece düz yazı mesajlar göndermek amacıyla geliştirilmişken, 1995’li yıllardan sonra geliştirilen tekniklerle, e-posta içinde bileşik yapıların (resim, ses, video, html dökümanları, çalışabilir program vb) kullanımı mümkün hale gelmiştir.

Elektronik posta, üyelik tabanlı bilgi servislerinde de yaygın olarak kullanılan bir servistir (Gökçöl, 1998b, s. 3).

Öğrencilerin birbirine ve öğrencilerin öğretilere “uzak” olduğu eğitim sistemlerinde çok önemli bir sorun olarak karşımıza çıkan iletişimsizlik, elektronik posta yoluyla, göreceli de olsa çözülebilmektedir.

Dosya Aktarımı (FTP)

FTP (File Transfer Protocol) İnternete bağlı bir bilgisayardan diğerine (her iki yönde de) dosya aktarımı yapmak için geliştirilen bir internet protokolü ve bu işi yapan uygulama programlarına verilen genel addır. İlk geliştirilen internet protokollerinden biridir. FTP protokolü ile bir başka bilgisayardan bir başka bilgisayara dosya aktarımı yapılırken, o bilgisayar ile etkileşimli-aynı anda bağlantı kurulur ve protokol ile sağlanan bir dizi komutlar yardımıyla iki bilgisayar arasında dosya alma/gönderme işlemleri yapılır (Gökçöl 1998c, s. 2).

Uzaktan eğitim sistemlerinde öğrencilerin çalışma materyallerine destek materyaller sağlamak, internette sunulan çeşitli dosyalara ulaşarak kullanımlarına almak bu sistem aracılığıyla mümkün olmaktadır.

Çok Kullanıclı Ortamlar (IRC)

IRC (Internet Relay Chat), bir çok kişinin aynı anda etkileşimli mesajlarla (aynı anda karşılıklı mesajlaşma) haberleşebildiği bir platform ve bunu sağlayan programlara verilen genel addır. IRC'de, belirli bir konuda konuşmak, tartışmak isteyen insanlar 'kanal' olarak adlandırılan ve genellikle bir konusu olan alanlarda toplanırlar. Birisinin yazdığı bir mesaj, o kanaldaki herkese iletilir. IRC kanallarında bazen çok ciddi tartışmalar da yapılabilir, bilgi paylaşımı sağlanabilir (Gökçöl, 1998d, s.1).

Sanal Sınıflar

Aracılarla oluşturulan sınıflar olarak da adlandırılan bu ortam oldukça yeni bir ortamdır ve bilinen sınıf kavramından oldukça farklıdır.

İNTERNETİN SINIRLILIKLARI

İnternet ortamlarının eğitim amacıyla kullanımı, öğretilecek materyal için çok uygun olsa bile, uygulamaya koymadan önce, bu ortamın da kimi sınırlıkları olduğu göz önüne alınarak, gözden geçirilmesi gereken önemli noktalar vardır.

Başlangıçta, öğrenciler internete bağlanan bir bilgisayara sahip değilse, web onlar için bir tercih olamaz. Eğer bilgi çok geniş ses ve görüntü materyali aktarmayı gerektiriyorsa, bu durumda web kullanımı zorlaşacaktır. Çünkü internet aracılığıyla, televizyon ya da cd room gibi, hızlı ve nitelikli görüntü aktarmak zordur. Yazı webin ana materyali olduğu için, kullanıcıların okuma ağırlıklı öğreneceğini unutmamak gerekir (Mc Manus, 2000, s. 1).

Bilgisayar ağlarını kurmak çok pahalı bir yatırım olduğu gibi, internet kullanımına açık bireysel bilgisayarlar da pahalı araçlardır. Daha da önemlisi, teknoloji çok hızlı değişmekte, bu değişim sonucu elinizdeki donanımın da sürekli gelişmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin bu teknolojiyi kullanmaları için çok güçlü motivasyonlara ve bilgi aktarımına ihtiyaçları vardır (Californina Distance Learning Project, 2000, s. 1).

İNTERNETİN ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ'NDE KULLANIMI

Anadolu Üniversitesi, internet olanaklarından 1997 yılında aktif olarak yararlanmaya başlamıştır. AÖF özelinde internet ortamlarından yararlanma biçimleri aşağıdaki başlıklarda incelenebilir:

Ağ (WWW) Kullanımı:

Ağın Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı

Açıköğretim Fakültesi, 2001-2002 öğretim yılında eğitime başlayan Bilgi Yönetimi Önlisans Programı'nı internet üzerinden yürütmektedir. Bu programla bilgisayarla ileri düzeyde tanışık orta kademe işgücü yetiştirmek hedeflenmektedir. Öğrencilerin büro yazılımlarını uzaktan öğretim yöntemleriyle sağlayabilmek için internete dayalı kuramsal ve uygulamalı derslerden yararlanılmaktadır. Bu yöntemin gereği olarak, öğrencilerin kayıt önkoşulları arasında çoklu ortam bir bilgisayara sahip olmaları ve bir internet servis sağlayıcısına üye olma önkoşulu aranmaktadır. İşletim sistemi için programı destekleyen Windows 2000 Professional ve Office 2000 gibi bazı yazılımlar ise kayıt sırasında cd ortamında öğrencilere verilmektedir.

İnternet üzerinden verilen derslerin içerik ve çalışma yöntemleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- **Anlatım:** Her ünite de bulunan özgün konu anlatımı bölümlerinde, öğrenciyi yönlendirecek ve öğrendiklerini pekiştirecek öğelere de yer verilmektedir. Uygulamalı derslerde, çalışma biçiminde verilen canlı anlatımlarla ise öğrencinin konuyu daha iyi anlamasına yardımcı olmak amaçlanmaktadır.
- **Uygulamalar:** Uygulamalı derslerde, bilgi yönetimiyle ilişkili işletme problemleri ele alınarak, problemin çözümlenmesi ve uygun yazılımlar kullanılarak bir çözümün tasarlanması ayrıntılı olarak işlenmektedir. Uygulamalar, sanal bir şirket üzerinde kurgulanmış, öğrencilerin her

ünitede bu şirketin bir çalışanı biçiminde rol almaları sağlanarak, iş deneyimi kazanmaları amaçlanmıştır.

- **Testler:** Öğrenciler ünitelerde yer alan testler aracılığıyla, öğrenme durumlarını değerlendirirken, sınavlara da hazırlanmış olmaktadır.
- **Ödevler:** Uygulamalı derslerde, her 4-5 üniteden sonra öğrencilere çeşitli ödevler verilmekte ve 7 gün içinde teslim edilmesi istenmektedir. Ödevlerin sayısı, kapsamı, teslim tarihi gibi bilgiler, her ders için ayrı ayrı listelenmektedir.

Ağın Öğrenci Destek Hizmetlerinde Kullanımı

Açıköğretim Fakültesi bu programın dışındaki 16 önlisans ve 8 lisans programında, internet ortamını; destek hizmetlerde kullanmaktadır.

Açıköğretim Fakültesi'nin <http://www.aof.anadolu.edu.tr> adresli sitesinden, tüm bölümlere ilişkin bilgilere ulaşmak mümkündür. Bölümlere ilişkin linklerden girildiğinde, bilgiler genel olarak şu başlıklar altında verilmiştir: *Genel Bilgiler, Eğitim-öğretim, Yönetmelikler, Ders Programı, Sıkça Sorulan Sorular ve Duyurular*. Duyurular başlığı, sık sık güncellenerek, bölümlere ilişkin yeni bilgiler eklenmekte, öğrencilerin bilgilere hemen ulaşması amaçlanmaktadır.

Ayrıca gerektiğinde, özellikle de sınav dönemlerinde ilişkin, yeni linkler eklenmektedir. Sınav öncesi hazırlanan bir yazılımla öğrenciler, sınava girecekleri bina ve salona ilişkin ayrıntılı adres bilgilerine ulaşabilmektedir. Sınav sonrasında ise öğrenci, numarasını girerek sonuçlarını internet üzerinden öğrenebilmektedir. Sınav dönemlerinde Anadolu Üniversitesi'nin ana sayfasına da (<http://www.anadolu.edu.tr>) kolay ulaşımı sağlamak üzere *AÖF Sınav Hizmetleri* linki konulmaktadır.

Sitede "*Deneme Sınavları*" başlığıyla verilen yazılım, AÖF sitesinde yer alan önemli destek hizmetlerinden biridir. Bu yazılım Anadolu Üniversitesi'nin uzaktan öğretim gören öğrencilerinin (AÖF İlahiyat Programı hariç), örgün sınavlar öncesi kendilerini denemeleri ve başarı durumlarını gerçeğe yakın biçimde ölçmeleri amaçlanarak hazırlanmıştır. Öğrenciler, bu sınavlara özel bir şifre alarak girebilmekte, kendi bölüm ve sınıfını seçerek deneyebileceği sınav listesine erişmekte ve seçtikleri sınavı istedikleri sayıda deneyebilmektedir. Yine tüm bölümler için, internet üzerinden, televizyon yayınlarının tarih-saat bilgisine ulaşmak da mümkündür. Bu bilgi bölüm için istenebileceği gibi, dersler bazında da istenebilmektedir.

Anadolu Üniversitesi Kütüphane servisine, üniversitenin sitesinden ulaşılabilmekte, tüm öğrenciler gibi uzaktan eğitim öğrencileri de internet üzerinden, istedikleri kategoride kütüphane taraması yapabilmektedir.

Ağın öğrenci destek hizmetlerinde kullanımının bir başka yöntemi ise, Türkiye'nin çeşitli illerine dağılmış olan AÖF büroları arasında kurulmuş olan sistemdir. Merkez büroya bağlanan bürolar, on-line sistemle, tüm gerekli öğrenci bilgi ve belgelerine ulaşabilmekte, böylece hizmeti hızlandırabilmektedir.

Diğer bölümlere sağlanan destek hizmetlere ek olarak, Bilgi Yönetimi Önlisans Programı, internet üzerinden yürütüldüğü için çok daha fazla destek hizmetlerle donatılmıştır. Öğrencilerin gerek eğitim, gerekse destek hizmetlerden nasıl faydalanabileceklerine ilişkin tüm bilgiler, yeri geldikçe öğrencilere bu ortamda aktarılmakta, doğru yönlendirilmeleri sağlanmaktadır. Örneğin tüm derslere ait *çalışma yönergesi* ile, öğrencilerin uzaktan eğitim yöntemlerini kullanarak nasıl çalışmaları gerektiği anlatılmakta, *Araçlar* bölümünde, ünitelerde ders çalışırken etkinliği artırıcı sözlük, tablolar, dizin, arama, albümler vb. araçlara yer verilmektedir. Öğrenciler bu araçlar sayesinde kendi çalışma planlarını yapabilmekte ve dönem içinde ayrıntılı olarak kendilerine ait çalışma istatistiklerini alabilmektedirler. İnternet ortamında çalışırken, öğrencilerin gerek duyabileceği önemli Türkçe içerikli sitelere de *Bağlantılar* aracılığıyla ulaşabilmektedirler.

Eğitim içeriği dışında hazırlanan *Programla İlgili Bağlantılar* kapsamında ise, öğrencilerin sosyal yönden kendilerini geliştirirken, bilgisayarı değişik amaçlarla kullanarak mesleki deneyim kazanmaları da amaçlanmaktadır. Öğrencilerin ders zamanları dışında, bilgi ve etkileşim amacıyla yararlanabilecekleri *Ders Arası Sitesi* (<http://dersarasi.aof.edu.tr>), bilgisayarla ilgilenen çok sayıda öğrencinin bulunduğu *Bilgisayar Klubü* (<http://cc.anadolu.edu.tr>) bunlardan bazılarıdır. Bilgi Yönetimi Programı'na ait canlı görüntülerin aktarıldığı *BDE Birimi WebCam* (<http://bilgi.anadolu.edu.tr/users/memutlu/webcam.html>) sitesi aracılığıyla öğrenciler, akademik danışmanlık aldığı öğretim üyelerini bilgisayar başında görerek bir tanışıklık yaşayabilmekte, aynı teknolojiye sahip öğrenciler ise kendi görüntülerini de iletebilmektedir.

Programla ilgili bağlantılar içinde önemli bir link de, kullanılan erişim ve iletişim araçlarına ait bilgilerin yer aldığı *öğretici* (<http://bilgi.anadolu.edu.tr/ogretici.html>) malzemelerdir.

Programla kayıtlı öğrencilere, kişisel site hazırlama olanakları da sağlanmış ve bu sitelere erişim, *Kişisel Sayfalar* bağlantısıyla verilmiştir. Bu sayfalar aracılığıyla öğrenciler ve öğretim üleri birbirlerini daha yakından tanıma olanağı bulurken,

öğrenciler web sitesi hazırlama uygulaması olanağını da elde etmiş olmaktadır. Ayrıca her hafta güncellenen Bilgi Yönetimi ana sayfasında her derse ilişkin, o hafta işlenecek ünite, yapılması gereken ödev ya da uygulamalara ilişkin bilgi ve yönlendirmelerle, güncel duyurular aktarılmaktadır.

Elektronik Posta Kullanımı

Bilgi Yönetimi Programı'nda Elektronik Posta

Bu programda elektronik postanın kullanımı akademik danışmanlıklara katılma, ödevleri teslim etme gibi doğrudan eğitim ortamlarına katılmak için kaçınılmaz bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Akademik danışman, konu uzmanları ve öğrenci arasındaki etkileşimin temel yollarından biridir. Programdaki her öğrenci ve Akademik danışman bir elektronik posta adresine sahiptir ve bu adresler, her grup için internet ortamında yer alan adres defterinde listelenmiştir.

Diğer Programlarda Elektronik Posta

Bölüm sayfalarında *İletişim* ve *E-Mail* başlıkları altında; öğrencilerle öğrencilerin, bazı bölümler için (İngilizce Öğretmenliği Önlisans Programı gibi) rehber öğretmenlerle Fakülte'nin veya öğrencilerle Fakülte'nin iletişim kurabileceği ortamlar hazırlanmıştır. Yine bu elektronik posta hesabı kullanılarak AÖF İletişim Merkezi'ne ulaşılabilen ve sorulara yanıt alınabilmektedir. Özellikle Batı Avrupa Projesi'ne kayıtlı öğrenciler için, Fakülte'ye ulaşmanın en kısa ve ekonomik yolunun da elektronik posta olduğu söylenebilir.

Dosya Alışverişi (FTP)

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin tüm öğrencilerine, üniversitenin sitesinden dosya alışverişi olanağı sağlanmaktadır. Bilgi Yönetimi öğrencileri için ayrıca, kullanılacak ortak klasörlerin dışında <ftp://bilgi.anadolu.edu.tr> adresinden özel dosya aktarım yazılımlarına erişim ve <http://bilgi.anadolu.edu.tr/public> adresinden ortak dosya alışverişi olanağı da sağlanmaktadır.

Çok Kullanıcı Ortamlar

Açıköğretim internet ortamında her bölüm için ayrı bir tartışma grubu (*Tartışma Listesi*) oluşturmuştur. Kullanıcılar kendilerine ait bir elektronik posta hesabı açtırarak, bölümlerindeki tartışma listelerine katılabilmekte, böylece bölümlerindeki diğer öğrencilerle düşünce paylaşım ortamı bulabilmektedir.

Ayrıca MSN Instant Messenger aracılığıyla, öğrencilerin kişisel haberleşme olanakları da vardır.

Bilgi Yönetimi Önlisans Programında oluşturulan *Sohbet Odaları*'ndan biri öğrencilerin genel konularda birbirleriyle iletişim kurmaları amacıyla diğerleri ders konularında düzenlenmiştir.

Sanal Sınıflar

Bilgi Yönetimi Önlisans Programı'nda, üç ayrı konsolda süren akademik danışmanlık saatlerinde, sanal sınıflar oluşturulmaktadır. Her derse ilişkin akademik danışmanlık saatleri belirlenmiştir ve bu saatler arasında öğrencilerin danışmanlara eş zamanlı ulaşımı sağlanmıştır. Danışmanlık saatleri içinde ortama ulaşamayan öğrencilerin yararlanabilmesi için sorular ve yanıtlar, eşzamanlı paylaşımına açık olarak, daha sonra yayınlanmaktadır. Ders amaçlı sohbet odaları aracılığıyla da öğrencilerin bilgi paylaşımı gerçekleştirdikleri sanal bir sınıf ortamı yaratılmaktadır.

SONUÇ

İnternet, belirtilen çok sayıda özelliği ile, uzaktan eğitimde etkin kullanıma açık bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitim veren bir fakülte olarak, Anadolu Üniversite Açıköğretim Fakültesi'nin de bu teknolojiden, özellikle bir program bazında yoğun olarak yararlandığı görülmektedir. Ancak, özellikle gelişmekte olan ülkelerde ve Açıköğretim Fakültesi gibi, çok büyük kitlelere (600 000 öğrenciye) eğitim hizmeti veren kurumlar için, internetin ağırlıkla kullanılan bir eğitim aracı olması, en azından her program için düşünülemez. Hizmeti sunan kurumların altyapı yatırımları yanında, öğrencilerin de belli bir yatırım (bilgisayar, internet bağlantısı vb) yapma gereği ve yeni bir teknoloji olarak kullanım bilgisi de gerektirdiğinden, daha çok bölüme yaygınlaşmasının zaman alacağı öngörülebilir. Ayrıca her programın öğrenci profili ve eğitim içeriği farklılaştığı için, bu bir gereklilik de değildir. Örneğin öğretmen yetiştiren programlarda (Okul Öncesi ve İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı gibi), alan uygulamaları ve yüz yüze eğitim, çok daha önem kazanmaktadır. Ancak Bilgi Yönetimi Önlisans Programı'nın eğitim içeriği, bu aracın kullanımına son derece uygundur ve öğrenciler, belirtilen önkoşulları sağlamış olmaları koşuluyla alınmıştır. Her tür kullanım bilgisi desteği de verilerek, ortamın etkililiğinin artırılması amaçlanmıştır. Bilgi Yönetimi Önlisans Programı'nın 2002-2003 öğretim yılında, Batı Avrupa Programları arasına alınmasına da karar verilmiştir. Ayrıca bu programda internet ortamlarının yanında basılı materyaller, televizyon programları ve cd yazılımları da kullanılmaktadır. Henüz mezun vermemiş bir bölüm olarak, başarı değerlendirmesi ilerideki yıllarda daha sağlıklı yapılabilecektir. İnternet

ortamının öğrenci destek hizmetleri anlamında kullanılması ise, bu teknolojiyi kullananlar için, bilgiye erişimin en kısa ve en güncel yolu olarak değerlendirilebilir.

Özkul (2002)'a göre yakın gelecekte Web'e dayalı yeni programlarla eğitim öğretim yelpazesi genişleyecek, eğitsel potansiyeli çok yüksek bilgisayarlar ve İnternet'ten açıköğretim sistemi içerisinde yararlanma artacaktır. Fakülte bu konuda gerekli bilgi ve deneyim birikimini sağlamış, alt yapıyı hazırlamıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Akgül, M. (2000). Türkiye İnterneti: 6. yılında bir değerlendirme.

[Online] Available:<http://web.bilkent.edu.tr/turkce/Yazilar/cbt/yil6.html>

California Distance Learning Project (2000). Limitations of computer. [Online]

Available:<http://www.otan.dni.us/cdlp/distance/computers/limits.html>

Cebeci, Z. ve Bek, Z. (1999). İnternette istatistik eğitimi: Alfa sanal istatistik okulu. [Online] Available:

<http://www.cu.edu.tr/fakulteler/zf/zb/bgabd/documents/zcebeci/ist1/alfa/asisto.htm>

Çetiner,H., Gencil, Ç. ve Erten, M. E. (1999). İnternete dayalı uzaktan eğitim ve çoklu ortam uygulamaları. [Online] Available:

<http://www.inet-tr.org.tr/inetconf5/tammetin/gencil-egit.doc>

Distance Education Claringhouse,(2000). Some definitions of distance education. [Online] Available:

<http://www.uvex.edu/disted/defination.html>

Gentry, C. G. (2000). Öğretim teknolojilerine genel bakış. [Online] Available:

<http://tutor.fedu.metu.edu.tr/bot/home/at/tree.htm>

Global Distance Educationet. (2000). Technology. [Online] Available:

<http://www-wbweb4.worldbank.org/disted/Technology/technology.html>

Gökçöl, O.(1998a). İnternet nedir: Temel kavramlar. [Online] Available:

<http://www.sau.edu.tr/servisler/ccs/bolum1.html>

_____ (1998b). Elektronik posta. [Online] Available:

<http://www.sau.edu.tr/servisler/ccs/bolum3.html>

- _____ (1998c). Bir yerden dosya alma ve bir yere dosya gönderme; FTP. [Online] Aavailable: <http://www.sau.edu.tr/servisler/ccs/bolüm5.html>
- _____ (1998d). Internetin sunduğu diğer bazı servisler. [Online] Aavailable: <http://www.sau.edu.tr/servisler/ccs/bolüm8.html>
- Hançer, A.(2001). E-learning. [Online] Aavailable: <http://insankaynaklari.arthurandersen.com/bireyler/trends/makale/elearning.asp>
- İstanbul Bilgi Üniversitesi (2000). Sanal eğitim raporu. [Online] Aavailable: <http://www.ibun.edu.tr/vcd5/oemsos/rapor>
- İstanbul Teknik Üniversitesi (2000). Bölüm 6: Worl Wide Web (WWW, Web). [Online] Aavailable: <http://www2.itu.edu.tr/gokcol/css/bolum6.html>
- Mc Manus,T. F. (2000). Delivering instruction on the World Wide Web. [Online] Aavailable: <http://www.svsu.edu/~mcmanus/papers/wbi.html>
- Özer, Z.(1997). Teknolojilerin yarattığı yeni seçenek: Uzaktan eğitim. [Online] Aavailable :<http://www.biltek.tubitak.gov.tr/dergi/97/kasim/uzaktan.html>
- Özkul, A. E. (2002). [Online] Aavailable: <http://bilgi.anadolu.edu.tr/kilavuz/konusma2.html>
- Peraya, D. (2000). Distance education and the WWW. [Online] Aavailable: <http://tecta.unige.ch/edu-comp/edu-ws94/contrib/peraya.tm.html>
- Tokman, L.Y. (1999). Eğitim ve öğretimde uzaktan erişim. [Online] Aavailable: <http://www.inet-tr.org.tr/inetconf5/tammetin/tokman-metin.doc>
- Şimşek, A., Titz, T. ve Sarı, F. (1998). Yeni öğrenme modeli ve eğitimde bilişim teknolojileri. [Online] Aavailable: <http://www.tbv.org.tr/turkish/yayin/bderapor.html>
- Webokul.(2000). Worl Wide Web nasıl çalışır? [Online] Aavailable: http://www.webokul/internetnedir/bolum_6/bolum_6.htm
- Yazıcı, A. (2000). Yüksek öğretimde yeni ufuklar: internet'e dayalı uzaktan eğitim. [Online] Aavailable: <http://ab.org.tr/ab2000/dokumanlar/yazici.html>

Yiğit, Y. ve Özden, Y. (1999). Web tabanlı eğitim materyali içerisinde internet üzerinden görüntü aktarımı. [Online] Available: <http://www.inet-tr.org/inetconf5/tammetin/yasemin-tam.doc>